

NOVICA

kmetijskih, obertnijskih in narodskih reči.

Izhajajo vsako sredo in saboto. Veljajo za celo leto po pošti 4 fl., sicer 3 fl.; za pol leta 2 fl. po pošti, sicer 1 fl. 30 kr.

Tečaj XII. V Ljubljani v saboto 3. junia 1854.

List 44.

Od zlozbe (arondiranja) zemljiš.

(Dalje.)

Visoko c. k. ministerstvo notrajnih oprav, katero želi po izgledu družih držav tudi v austrijskem cesarstvu postaviti osnovati, po kateri bi se prostovoljni oglasi kmetovavcov za zlozbo zemljiš izpeljevali, je ukazalo vsim kmetijskim družbam: naj povejo, kako bi se dala taka postava osnovati, da bi bila okoljšinam vsake dežele primerna, tedaj je visoko deželno poglavarstvo tudi krajnski kmetijski družbi velélo: naj razodene, kaj o tem misli, in naj odgovori na 6 postavljenih vprašanj. Ob enem je tudi slavno ministerstvo vediti dalo, da so presv. cesar že v nekterih enacih zadevah milostljivo ukazali, da vse take spremembe posesti, po katerih se zlozba zemljiš opravi, imajo pri prepisih v gruntne bukve oprostene biti navadnih vpisnih davšin.

Glavni odbor je vprašal vse kmetijske podružnice za njih mnenje in po zaslišanju njih misel in s posvetom pravoznanskega kmetovavca gosp. dr. Orla, je odgovoril v imenu kmetijske družbe na postavljene vprašanja tako, kar bomo doli naznanjali. To pa pred vsim še omenimo, da naj nihče ne misli, da to je že postava; kar je kmetijska družba viksi oblastni predložila, je le njena misel, katero bo visoka vlada še od družih strani pretresti dala in primerjala tudi s tem, kar bojo druge kmetijske družbe nasvetovale. Iz vsega tega se bo še le osnovala postava. Ker tudi druge družbe naznanjajo to, kar so one predložile, da se kmetovavci soznani s to rečjo, je dovolil odbor tudi po „Novicah“ svoje delo razglasiti v razjasnjenje te zlozbenitne zadeve.

Pervo vprašanje: Kmetijska družba naj natanko pove, kaj se ima gledé na deželne potrebe, zapopasti pod zlozbo zemljiš, da se potem natanko omeji obsešek te postave?

Na to vprašanje je kmetijska družba sledeče odgovorila:

„Zlozba zemljiš ima biti to, da se po zaméni enega zemljiša z drugim ali več zemljiš z drugimi zemljiši, katero zaméno ali gospodarji za ložje in koristniši obdelovanje sami želé, posamne manjše ali pa tudi večje posestva s pripravnimi bližnjimi povekšajo ali pomnožé; toda tisto zemljiše, katero kdo za zlozbo svoje posesti želi, mora spadati v versto tacihi zemljiš, ktere so (kakor bo v drugem vprašanju pod čerko b. povedano) za zaméno pripravne. Namen zlozbe, naj že ta obstoji le v zaméni dvéh ali več kosov med sabo, ali pa da se cele posestva več deležnikov vkupej veržejo in potem po naj bolj pripravnem načinu razdelé, mora pa vselej biti nasprotno polajšanje obdelovanja, bolj koristnega in bolj pripravnega gospodarstva, in zboljšek gruntnih dohodkov sploh, kakor povekšanje malih popred le raztresenih ko-

sov. Ako kdo zaméno svojega zemljiša z drugim sosedovim želi, ne more zaméne od svojega sosedu terjati, ako bi le njemu dobro kazalo, sosedu pa ne; dobiček po zaméni mora biti na obéh straneh. Kjer tega ni, jenja zapopadek take zlozbe, katero sosed od sosedu terjati smé.“

Kmetijska družba je omejila obsego zlozbe na to ozko mejo in svetovala, da sosed od sosedu zaméno terjati zamore le pod gori razloženimi okoljšinami, zakaj, če bi kdo od svojega sosedu terjati zamogel, da mu mora njivo prodati, ki zraven njegovega zemljiša leží, bi se naše zemljiša, ki so že tako na male kosce raztergane, še bolj raztergale. Samo po sebi pa se razume, da tukaj ni govorjenje od prostovoljne prodaje, ampak tukaj je le govorjenje od tega, če le en gospodar želi zaméno svojega zemljiša s sosedovim, ne pa tudi sosed njegov. Če sta pa oba zastopljena, se vé da je tako ta reč sama po sebi gotova. Da se pa nobenemu ne more krivična sila goditi, nad tem bo čula postava. (Dalje sledí.)

Gospodarske skušnje.

(Debelo korenje, Riesenmöhre) pred dvéma letoma še skor nepoznano, se je razširilo letos neizrečeno, ker je za ljudi in živino tako dobro. Samo vodstvo umetniške družbe v Virzburgu je med ondašnje kmetovavce razdelilo 609 funtov tega semena. Radovedni smo, kako se bo pri nas obneslo.

(Drevésni vosek, ki je naj bolji kup, je je-lora smola); je tedaj zatega voljo bolji, kakor vsak drug. Da je v merzlem vremenu mehka, se ji primeša kake masti.

(Mazilo za rane drevesne), ki se prav terdno prime in je dober kup, se nareja iz polovice kravjeka, polovice pa ila, kterimu se, da se mazilo lahko maže, pridene enmalo kravje dlake, in celó malo terpentina (smole), — na 10 funtov mazila četertinko funta terpentina.

(Kérte pregnati iz govjnakov (mistpeteljcov), je naj boljši, ako se volnate capice namočijo v kamnovcu (kamnitem olju, Steinöl) in vtaknejo v kértove luknje.

Pogovor od dragine žita.

1. majnika leta 1853.

Kupec: Kaj je vendar, da je žito tak drago?

Žitar: Kaj more drugač biti, ker neprenehoma dežuje! Sej mora vse zgnjiti!

1. majnika leta 1854.

Kupec: Kaj je vendar, da je žito tak drago?

Žitar: Kaj more drugač biti, ker nič dežja ni! Sej se mora vse posušiti!

1. majnika leta 1855.

Kupec: Kaj je vendar, da je žito tak drago?

Žitar: Kaj more drugač biti: zdej dež, kmali pa spet sonce! Sej mora vse snetnjavo biti.

Kupec: No! morebiti nam gospod Bog drugo leto celò nobenega vremena ne bo dal: to bo po tem takem naj bolje!

Ozir po domači.

Vesela gora.

Od Mirne proti Mokronogu na Dolenskem se razprostira prav lepa ravnina. Kmalo na levi se dviguje prijazen homec, sploh Vesela gora imenovan, na katerega središču je bila v letu 1731 prekrasna cerkva kaj umetno sozidana. Na južni strani molita dva zvonika svoje rudeče pokrivala v sinji zrak in cerkev kakor dva orjaška stebra podpirata. Znotrajna gornja podoba ali obok cerkve obstoji iz 4 izmalanih kupel, iz ene in velike na sredi, ene manjši pred velikim darilnikom in 2 majhnih na stranéh. Levi steni je vzdignjen kamen, na katerem se sledeči napis v latinskem jeziku bere: Georgi Xaveri Marotiti, škof, so to božje poslopje 4. decembra 1731 blagoslovili. Nekdaj je bila cerkva na ti gori v čast sv. Marjete, pozneje na občno prošnjo pobožnih romarjev v čast sv. Franciška Ksaverjana posvečena. Memo velicega ima ta znamenita cerkva še 4 oltarje in kaj pripravno, v letu 1744 narejeno prižnico, z napisom: „kdor je od Boga, naj besedo božjo posluša“. Joan. E. S. Vesela gora je sicer podružnica fare sv. Ruperta, pa ima dva tako velika in sloveča shoda ali somnja, da jo v ti zadevi noben dolenski kraj ne prekosí. Kar posebnosti te gore povikša, je prijetni pregled proti izhodu: na podnožju stoji Škerléva grajšina, na to kapelica z 14 zidanimi postajami in potem Rakovška grajšina, daleč ravno in rodovitno polje. Šent-Rupertška fara, potlej prelepi travniki in zadnjič Mokronoški terg, njega grad — zares kinč dolenskega kraja. Nar bolj važni in naravni ozir slednjič je ta, da Vesela gora v daljavi ene ure na enaki visočini Žalostno goro, njeno milo sestrice, kakor farno cerkev Mokronoga pozdravlja in tolaži.

Fr. Mladič.

Ozir po svetu.

Eno uro pri Kničaninu.

(Konec.)

Na veliki sreberni tasi je prinesel strežaj več kozarcev vode, med katerimi je bila posoda z žlahnimi rožnimi peresci v cukru kuhanimi. Ta vkuha je Serbom naj ljubša sladčica, ktero zares tako dobro napravljati znajo, da se človeku prikupi na prvi pokús. Sladčice so že od starodavnih časov Serbom sploh naj ljubša jed, ki se ne smejo pogreševati pri nobeni slovesnosti, pri nobenem kerstnem in svatbinem obedu in pri nobeni sedmini; kjer koli dva prijetla vkup sedita, se gotovo prepeva pesmica:

Sečer jedu i rakiu piju
(sladčice jedo in žganje pijo).

Nanesla je beseda govorjenje tudi na poslednjo ogersko vojsko. Misli Kničaninove o serbski vstaji so se vjemale v pravilu narodne slobode od ene strani in vdanosti do cesarske vlade od druge; uno je branil Serbom nasproti Madžarom, to starim pravicam avstrijske cesarske hiše. Spustil se je on sam v vojsko, ker ga je serce gnalo, na Ogerskem bivajoče Serbe rešiti madžarskega jarma, pa tako, da se pravice Avstrije nikakor ne žali; vsaki vzdigi, ki bi bila kaj družega namerjala, bi bil hipoma slovó dal. Mnogo je govoril od najglasovitnejših vodjev madžarske vstaje, in potem rekel: „Med vsimi sovražniki, zoper ktere sem se bojeval, so naj serditiji Nemci bili; vjeti Madžari so se z mojimi

ljudmi kmalo sprijaznili, vjeti Nemci nikdar. Enkrat so mi — reče — pripeljali moji vojaki mladega človeka, ki so ga pri nekem četovanju vjeli; bil je zal fant z dolgimi lasmi in bistrumnega obraza. Ukazal sem mu priti v šotor moj, zvediti od njega, kaj Nemci od nas mislijo. Bil je doma blizu Berolina, in po svojem stanu je bil pisac. Na vprašanje: zakaj se zoper nas bojuje, mi je odgovoril: „pervič zato, ker ste zoperniki slobode, in drugič zato, ker ste Nemcom sovražniki; eno pa mora obveljati: ali nemška sloboda in nemška omika, ali pa slavjanska sužnost in slavjanska divjačinost“. Po tolmaču mu dam razjasniti, da se silno moti, da njegov strah pred slavjansko divjačinostjo je prazen strah, da nemška omika zamore prav dobro obstati zraven omike Slovanov. Slovani dobro vejo, koliko in kaj jim še k popolni omiki manjka, in upajo v 50 letih tako deleč priti, da bojo omiko v Evropi pospeševali, ne pa je podkopovali. Sicer pa se Nemci zlo zlo motijo, ako mislijo, da smo mi zatirovalci slobode.“

Ukazal sem svojim ljudem izpustiti mladenca, in mu priporočal, naj namesto meča vzame peró v roko in si prizadeva Slovane bolje spoznati in nam, pa tudi svojim rojakom s pisanjem koristiti. Osem dni potem so ga spet na bojišču vidili. Bojeval se je, kakor da bi bil ob pamet, in moji vojaki so mi rekli, da je v vojski konec storil. Žal mi je bilo po njem!

Na to stopi strežaj spet v sobo. Knez je poklical generala k sebi.

Slovanski popotnik.

* (Pregled časopisov jugoslavenskih): 1. „Srbski Dnevnik“ (v Novem Sadu 2krat vsaki teden), vrednik: Dan. Medaković. Letna cena s podučno-zabavnim tednikom pod naslovom: 2. „Sedmica“ (III. tečaj, enkrat vsaki teden) po pošti 10 fl., sama „Sedmica“ 4 fl. — 3. C. k. službene „Narodne Novine“ (XX. tečaj, v Zagrebu, vsaki dan), vrednik: dr. Ljud. Gaj, vradni list za Horvaško in Slavonijo. — 4. „Srbske Novine“ (XXI. tečaj, v Beligradu 3krat vsaki teden), vrednik: Miloš Popović. Vradni list za kneževino Serbsko. Letna cena po pošti v austr. državi 12 fl. 42 kr. — 5. „Glasnik dalmatinski“ (VI. tečaj, v Zadru 3krat na teden). Vradni list za Dalmacijo. Vrednik: Ant. Kuzmanić; letna cena s pošto 5 fl. — 6. „Novice kmetijskih, obrtnijskih in narodskih reči“ (XII. tečaj, v Ljubljani 2krat v tednu), vrednik: dr. Janez Bleiweis; letna poštna cena je 4 fl. — 7. „Gospodarske Novine“ (II. tečaj v Zagrebu, vsaki teden enkrat, izdaja jih društvo gospodarsko za Horvaško in Slavonijo), vrednik: Drag. Rakovec; letna cena v Zagrebu 2 fl., po pošti 3 fl.; za članove družt. gosp. 1 fl. in 1 fl. 30 kr. — 8. „Pravnik, časopis za pravne i državne znanosti“ (II. tečaj, vsak teden enkrat v Zagrebu); vrednik: M. Mrazović, letna cena s pošto 5 fl., v Zagrebu 4 fl. — 9. „Neven“, zabavni i poučni list. (3. tečaj v Zagrebu, enkrat na teden); vrednik Josip Praus; letna cena z „književno prilogo“ vred mu je po pošti 5 fl. — 10. „Zagrebački katolički list“ (tečaj V. v Zagrebu, izhaja vsaki teden enkrat); vrednik Josip Torbar; letna cena s pošto 5 fl. 20 kr., v Zagrebu 4 fl. — 11. „Svetovid, centr. list za prosvetu, novosti, trgovinu i modu“ (tečaj III., v Beču 2krat na teden), vrednik Aleks. Andrić; letna cena s pošto 10 fl. — 12. „Šolski prijatelj“ (III. tečaj, enkrat na teden v Celovcu), vrednik A. Einspieler, letna cena mu je po pošti 2 fl. 12 kr. — 13. „Zgodnja danica“, katolšk cerkven list, VII. tečaj, v Ljubljani enkrat v tednu; vrednik Andrej Zamejc. Letna cena s pošto 2 fl. 40 kr. (Po „Neven-u“).